

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Yeniçağ Osmanlı Arşiv Vesikaları	TAR6039		3 + 0	7,5	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - DR - Lisansüstü ()				
Amaç	Bu dersin amacı, öğrencilere Osmanlı arşiv vesikalarının türlerini, yapısını ve kullanımını tanıtmak ve bu belgeler üzerinden tarihî araştırma yapabilme becerisi kazandırmaktır. Yeniçağ Osmanlı arşiv belgelerinin içerik ve biçim özellikleri detaylı olarak incelenir. Öğrenciler, Osmanlıca metin çözümleme ve belge okuma tekniklerini uygulamalı olarak öğrenirler. Arşiv vesikalarının tarih yazımı ve sosyal, ekonomik, idari tarihe katkıları üzerinde durulur. Böylece öğrenciler, Osmanlı tarih araştırmalarında birincil kaynakları etkin biçimde kullanabilme donanımı kazanırlar.				
Ders İçeriği	Bu ders, Osmanlı arşiv vesikalarının tarihî ve arşivcilik açısından incelenmesini amaçlar. Osmanlı arşivlerinin genel yapısı ve organizasyonu üzerinde durulur. Yeniçağ Osmanlı arşivlerindeki başlıca belge türleri tanıtılır. Ferman, berat, nüfus defteri, tapu tahrir defteri gibi temel vesikalar örneklerle açıklanır. Arşiv vesikalarının üretim süreçleri ve tarihî bağlamları ele alınır. Osmanlıca arşiv metinlerinin dil ve yazım özellikleri incelenir. Belgelerde kullanılan tarih ve takvim sistemleri anlatılır. Arşiv belgelerinde sık karşılaşılan terimler ve kısaltmalar öğretilir. Vesikaların formatları ve yazım düzenleri hakkında bilgi verilir. Öğrencilere arşiv belgelerinin okunması ve çözümlemesi için temel yöntemler öğretilir. Farklı belge türlerinin özellikleri ve işlevleri karşılaştırılır. Resmi yazışma ve belge düzenleme teknikleri ele alınır. Arşiv vesikalarında kullanılan unvanlar ve makamlar tanıtılır. Tapu ve tahrir defterlerinin yapısı ve içerikleri incelenir. Nüfus kayıtlarının Osmanlı demografik yapısını anlamadaki önemi vurgulanır. Ekonomik ve sosyal tarih araştırmalarında arşiv vesikalarının kullanımı gösterilir. Öğrenciler arşiv belgelerinden örnek çözümlemeler yapar. Osmanlıca metinlerdeki dilbilgisel yapılar ve kalıplar ele alınır. Belgelerin tarihsel bağlamının anlaşılması için arka plan bilgileri verilir. Arşiv vesikalarının tarih yazımındaki rolü tartışılır. Belgelerde yer alan coğrafi isimler ve idari birimler incelenir. Arşivlerdeki belge tasnif ve sınıflandırma sistemleri anlatılır. Osmanlı arşiv kurumlarının işleyişi ve tarihçesi üzerinde durulur. Arşiv vesikalarının modern tarih araştırmalarındaki önemi vurgulanır. Belgelerin dijitalleştirilmesi ve erişim yöntemleri tanıtılır. Arşiv vesikaları kullanılarak yapılmış örnek tarih araştırmaları incelenir. Osmanlı arşiv belgelerinin eleştirel değerlendirme yöntemleri öğretilir. Ferman ve beratların metin çözümlemeleri yapılır. Tapu tahrir defterlerinden bölgesel ekonomik yapının analizi gerçekleştirilir. Nüfus defterlerinin sosyo-demografik yapının tespiti için kullanımı tartışılır. Öğrencilerden belirli bir arşiv vesikasını seçip çeviri ve analiz yapmaları istenir. Belgelerde kullanılan tarih düşürme yöntemleri detaylandırılır. Osmanlı belgelerinde kullanılan resmi ve özel dil arasındaki farklar açıklanır. Öğrencilere arşiv okuma pratikleri yaptırılır. Arşiv belgelerinden alınan verilerin tarihsel analizde nasıl kullanıldığı gösterilir. Belgelerdeki imzalar, mühürler ve onay işaretleri incelenir. Osmanlı arşiv vesikalarının güvenilirlik ve tarafsızlık açısından değerlendirilmesi yapılır. Belgelerin fiziksel özellikleri ve korunma şartları anlatılır. Arşiv vesikalarının modern arşivcilik ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesi yapılır. Osmanlı arşivlerindeki belgelerin Avrupa ve dünya arşivleriyle karşılaştırılması yapılır. Belgelerin tarihsel ve kültürel bağlamda yorumlanması yöntemleri öğretilir. Osmanlı arşiv vesikalarının dil özelliklerinin modern Türkçeye aktarılması çalışmaları tanıtılır. Öğrenciler arşiv vesikalarından hareketle araştırma tasarımları hazırlar. Osmanlı belgelerinde yer alan sosyal yapı ve günlük yaşam bilgilerinin çözümlemesi yapılır. Arşiv belgelerinden tarihî olayların yeniden yorumlanması tartışılır. Dijital arşiv kaynaklarının kullanımı ve erişim teknikleri anlatılır. Osmanlı arşiv vesikalarının disiplinlerarası kullanım alanları örneklerle gösterilir. Ders boyunca arşiv belgelerinin görsel ve yazılı materyalleri incelenir. Arşiv vesikalarının akademik çalışmalarda kaynak gösterme kuralları açıklanır. Ders sonunda öğrenciler, Osmanlı Yeniçağ arşiv vesikalarını çözümleyip tarihî araştırmalarda etkin şekilde kullanabilecek donanıma sahip olur.				
Ders Veren	Dr. Öğr. Üyesi Ali KARAHAN				
Ders Kaynakları	KAYNAKLAR, Ahmed Cevdet Paşa – Lügat-i Cevdet, Ahteri Mustafa Efendi – Ahteri-i Kebir, Ahteri Mustafa Efendi – Ahteri-i Sagir, Es'ad Efendi – Lugat-ı Es'ad Efendi, Hacı Paşa – Lugat-ı Hacı Paşa, Hâfız Mehmed – Tuhfe-i Şâhidî, Hâlet Efendi – Lugat-ı Hâlet, Hayrullah Efendi – Lugat-ı Hayrullah Efendi, Hoca Neş'et – Lügat-ı Neş'et, Hoca Sâdık – Lugat-ı Sâdık, İbn Kemal – Risale fi Kelimât, İbnü'l-Mustafâ – Cevâhirü'l-Lügât, Kâmil Paşa – Lügat-ı Kâmil, Lâtif Efendi – Lugat-ı Lâtif, Mehmed Cemaleddin – Lügat-ı Cemaleddin, Mehmed Efendi – Lugat-ı Tercüme-i Burhân, Mehmed Emin Efendi – Lügat-ı Şu'ûrî, Mehmed Fevzi – Lugat-ı Fevzi, Mehmed Reşid – Lügat-ı Reşid, Mehmed Rifat – Lügat-ı Rifat, Mehmed Sâdık – Lügat-ı Sâdık, Mehmed Said – Tuhfe-i Vankulu, Mehmed Şükrü – Lügat-ı Şükrü, Mehmed Tâhir – Lügat-ı Osmaniye, Mehmed Tahir Efendi – Nuhbetü'l-Lehce fi Lügati'l-Osmaniye, Mustafa Celâleddin Paşa – Lugat-ı Celâl, Mustafa Nûri Paşa – Lugat-ı Mustafa Nûri, Müstakimzade Süleyman – Târihçe-i Lugat, Mütercim Âsım – Lugat-ı Âsım, Reşid Efendi – Lügat-ı Reşid Efendi, Sâmî Efendi – Lügat-ı Sâmî, Seyyid Mehmed – Târih-i Lugat, Sirâceddin Ali Han – Sihâhü'l-Cevherî, Süleyman Paşa – Lugat-ı Süleyman Paşa, Şâhidî İbrahim Dede – Tuhfe-i Şâhidî, Şemseddin Sami – Kâmûs-ı Türkî, Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi – Lehçe-i Osmani, Vankulu Mehmed Efendi – Vankulu Lügati, Vehbî Efendi – Nuhbetü't-Tullâb, Yusuf Ağa – Envârü'l-Mu'ciz, Zemahşerî – Muḳaddimetü'l-Edeb, Zeynelabidin Efendi – Tuhfe-i Vehbî, ., ÇALIŞMA ESERLERİ, ., Abdullah Uçman – Osmanlı Türkçesi Öğretimi, Ahmet Ağırakça – Osmanlı Türkçesi Yazı Rehberi, Ahmet Ak – Arap Harfli Türkçe Metinlerde Dil Bilgisi, Ahmet Cevat Eren – Osmanlıca Grameri, Ahmet Neziḫ Galitekin – Osmanlı Türkçesi Yazı ve Dilbilgisi, Ahmet Topaloğlu – Osmanlı Türkçesinde Gramer Yapıları, Ali Fuat Başgil – Osmanlıca Dilbilgisi Notları, Baki Asiltürk – Osmanlı Türkçesi Uygulamalı Dilbilgisi, Cem Dilçin – Türkçe ve Osmanlıca Üzerine, Doğan Aksan – Eski Türkçeden Osmanlı Türkçesine, Enver Gökçe – Osmanlı Türkçesi Alıştırma Kitabı, Erhan Aydın – Osmanlı Türkçesi Okuma ve Yazma Kılavuzu, Faruk Kadri Timurtaş – Osmanlı Türkçesi Dersleri, Faruk Kadri Timurtaş – Osmanlı Türkçesi Grameri, Ferit Devlilioğlu - Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Tuncer Gülensoy – Osmanlı Türkçesi Yapı Bilgisi, Halil Demir – Osmanlı Türkçesi El Kitabı, Hasan Akay – Osmanlı Türkçesinde Fiiller, Hasan Eren – Türk Dilinde Yapı Bilgisi ve Osmanlıca, Hayati Develi – Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 1-2-3, Hayrullah Örs – Klasik Osmanlı Türkçesi Dersleri, Hicabi Kırılangoç – Osmanlı Türkçesinde Zamanlar, Hüseyin Vassaf – Sarf-ı Osmanî, İsmail Gasıralı – Tercüme ile Dil Öğretimi Üzerine Yazılar, İsmail Hakkı Uzunçarşılı – Osmanlıca Ders Notları, İsmail Parlatır – Osmanlı Türkçesine Giriş, M. Nihat Özön – Dilbilgisi Açısından Osmanlıca, Mehmed Esad – Kavaid-i Osmaniyye, Mehmet Kanar – Osmanlıca Dersleri, Muharrem Ergin – Osmanlı Türkçesi Dersleri, Mustafa İsen – Osmanlı Türkçesi Öğretim Rehberi, Mustafa Koca – Metinlerle Osmanlı Türkçesi, Mustafa Özkan – Osmanlı Türkçesi, Necat Birinci – Osmanlıca Gramer Çalışmaları, Nihad Sami Banarlı – Türkçenin Grameri ve Osmanlıca İlişkisi, Niyazi Berkes – Osmanlıca Dersleri, Nurettin Demir – Eski Türkçe ve Osmanlıca, Orhan F. Köprülü – Osmanlı Türkçesi Morfolojisi, Recep Demir – Osmanlıca Sarf ve Nahiv Usûlü, Reşat Kaynar – Osmanlıca Yazım ve Gramer Rehberi, Sadık Kemal Tural – Osmanlı Türkçesi ve İmlası, Selahattin Batu – Arapça ve Osmanlıca Dilbilgisi, Süleyman Sırm – Kavaid-i Türkiyye, Süleyman Şükrü – Sarf-ı Türkî, Şemseddin Sami – Kavaid-i Osmaniye, Şerafettin Turan – Türk Dilinin Tarihi Gelişimi, Yusuf Gedikli – Eski Türkçeden Osmanlıcaya, Yusuf Gedikli – Osmanlı Türkçesi Dersleri, Zeynep Korkmaz – Osmanlı Türkçesinin Grameri				

Hafta	Konu
1	Derse giriş, Osmanlıca tarihi metinler dersinin amacı, kapsamı ve temel kaynakların tanıtımı yapılır.
2	Osmanlı Türkçesinin dil özellikleri, alfabe yapısı ve transkripsiyon kuralları anlatılır.
3	Osmanlı tarih yazım geleneği ve tarihî metin türleri (vakayinâme, fetihnâme, şehnâme vb.) tanıtılır.
4	Aşıkpaşazâde'nin kroniğinden seçilmiş metinler üzerinden Osmanlıca okuma ve çeviri çalışması yapılır.
5	Neşrî ve Tursun Bey gibi klasik tarih yazarlarından pasajlar çözümleme çalışmasına konu edilir.
6	XVI. yüzyıl metinlerinde dil özellikleri incelenir, Peçevi Tarihi'nden örnek metinler okunur.
7	Arapça ve Farsça terkiplerin çözümü, metinlerdeki dua ve temenni kalıplarının okunması üzerinde durulur.
8	Ara Sınav
9	Naîmâ ve Râşid Tarihleri'nden seçmeler üzerinden anlatım dili, süslü üslup ve tarihî bağlam değerlendirilir.
10	Osmanlıca metinlerde geçen kavramların bugünkü Türkçedeki karşılıkları ve anlam evrimi tartışılır.
11	Tersane, deniz seferi ve kaptanpaşalık konulu metinlerden alıntılar ile tematik okuma yapılır.
12	Öğrencilerden seçilmiş Osmanlıca metinlerin transkripsiyon ve sadeleştirmesini yapmaları istenir.
13	Metinlerde geçen tarihî şahsiyetler, olaylar ve yer adları üzerinden içerik çözümlemesi yapılır.
14	Yazma eser örnekleri tanıtılır; rika, divanî, ta'lik yazı örnekleri üzerinde durulur.
15	Öğrenciler kendi seçtikleri bir metni okuyup çevirerek sınıf sunumu yapar.
16	Yarıyıl Sonu Sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	3	14
Ara Sınav 1		10	1
Ara Sınav 2		10	1
Ödev 1		5	2
Ödev 2		5	2
Final		10	1
Ders İş Yüğü:		92	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		3,61	

Program Çıktıları	
1	Lisansüstü eğitim öğrencisi, olayları değerlendirirken çeşitli tahlil ve tespitler yaparak, tarihi hadiselerle daha derinlemesine vakıf olunabileceğini bilir
2	Sosyal bilimlerin sağladığı modern araştırma yöntemlerini uygulayarak çeşitli alanlarda özgün araştırmalar yapabilir. Bu araştırmalarında ana kaynaklara ulaşır bunların sağladığı bilgileri değerlendirebilir
3	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir .
4	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder
5	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir
6	Sahasıyla ilgili çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
7	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
8	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan bunlara sadık kalır
9	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur
10	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar
11	Ülkenin kültürel, medeni ve millî varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır
12	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki hem de insani anlamda güçlü tutar
13	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir
14	Tarih metodolojisini kullanarak eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)														
Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Öğrenci, Osmanlı arşiv vesikalarının türlerini ve yapısını tanıyabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öğrenci, Osmanlı arşiv vesikalarının türlerini ve yapısını tanıyabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Osmanlı arşiv vesikalarının tarihî bağlamını analiz ederek değerlendirebilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arşiv belgelerinden elde edilen verileri tarih araştırmalarında kullanabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Osmanlı Yeniçağ arşiv vesikalarının akademik çalışmalarda doğru ve etkin kullanımını kavrayabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortalama Değer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-